

הנמלים הן יחפות / אנדה עמיר-פינקרפלד

מי יתפר סנדלים,
נעלים לנמלים?
הן עובדות חרוצות,
זוחלות, מתרוצצות,
מנקות חיש-מהר
כל פרור, וכל גרגר,
מטאטאות וגורפות;
ורגליהן הן יחפות,
בסנדלים לא נעולות,
להפצע הן עלולות.

מי יתפר סנדלים,
נעלים לנמלים?

מתוך כוכבים בדלי
מאת אנדה עמיר-פינקרפלד
ציירה חוה נתן
דבר תשי"ז (1957)

הנמלה / ע' הלל

הנמלה
הצטננה,
השתעלה
ולא יכלה
האמלה
לשיר עם כל המקלה!
מה צשתה
הנמלה?
ביצה קלה
אכל אכלה,
וכוס חלב
חם שתתה.
מיד רוח לה,
לנמלה,
פי שוב יכלה
בצהלה
לשיר עם כל המקלה.

מתוך בוקר טוב
מאת ע' הלל
ציירה מיכל אפרת
הקיבוץ המאוחד 1961

נמלים/ אילת שדה

בכובע קש ובשמלה כחלה,
מתחת לעץ עם הרבה עלים
ישבה ילדה קטנה אחת
ונתנה פקדות לנמלים:
"את הולכת שמאלה", אמרה,
"ואתן שתיכן לימין,
ואת, נמלה עצלה שכמוד,
בכלל תסעי לסיין".
היא שלחה נמלים לאפריקה,
היא הטיסה נמלים ליפן,
נמלה אחת היא שגרה לירח
ואחת לכווץ רמת גן.
ובסוף היא קמה ללכת,
מנערת חול משמלה כחלה
כי נמאס לה סתם לתת פקדות
לנמלים שאינן שומעות בקולה.

מתוך ביצה של תנין
מאת איילת שדה
איורים מאת שירז פומן
עם עובד 2015

בזכות הפסוק "לך-אל-נמלה עצל ראה דרקה וחקכם" (משלי ו, ו) ובזכות המשל הידוע על הנמלה והחגב (שאחת מגרסותיו מיוחסת לאיזופוס) הפכה הנמלה סמל לחריצות, למשמעת עצמית, לאחריות ולהתמדה.

מנקודת מבט זו כתבה אנדה עמיר-פינקרפלד (1981–1902) את שירה הנמלים הן יתפוט. המשוררת מעלה על נס את חריצותן של הנמלים - ראו כמה פעלים מעידים על כך: זוקלות, מתרוצצות, מנקות, מטאטאות וגורפות. המשוררת מתבוננת בהן בחיבה ובאהדה ומשמשת להן דוברת; שתי השורות "מי יתפר סנדלים, / נעלים לנמלים?" ממסגרות את השיר ומציעות - ספק בכובד ראש ספק בהומור - דרך להקל על העמלניות הקטנות.

ע' הלל (1990–1926) מנסה לחלץ את הנמלה מן הסמליות המחייבת ומציב אותה בזירה אחרת - הומוריסטית; הוא מייחס לנמלה, שמציאות איננה משמיעה קול - כישרון מוזיקלי, ושזור בשיר הקטן לא פחות מ-15 מופעים של ההברה "ל" או "לה" המהדהדת שירה קולית. אלא שהנמלה איננה מצליחה להימלט מן הדימוי שדבק בה; גם כשהיא עוסקת באמנות ועל אף ההצטננות שלקתה בה - היא בוחרת לעשות כל מה שצריך כדי להחלים ולשוב חיש מהר למקומה.

גם שירה של איילת שדה (נ' 1967), שההומור בו מרומז ומאופק, אינו מניח לנמלים לחמוק מהתכונות המיוחסות להן; השיר מתאר משחק דמיוני של ילדה, המתבוננת בשיירת נמלים ומנסה להסיט אותן ממשימתן, אך לשווא. בסופו של דבר המפקדת כחולת השמלה מתייאשת ומוותרת, והנמלים בשלהן, נאמנות לדרכן.

נירה לוי

